

Голові спеціалізованої вченої
ради Д 17.127.03
Класичного приватного
університету
доктору наук з державного
управління, професору
Огаренку В.М.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Целуйка Олексія Івановича
на тему: «Механізми державного регулювання фінансової безпеки
суб'єктів господарювання», поданої до захисту на здобуття наукового
ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю
25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень.

Дослідження механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання як найбільш важливих складових політичної та економічної стабільності країни, є одним з найбільш актуальних питань. Проблема осмислення ролі, місця, значення держави в системі забезпечення фінансової безпеки є актуальною у зв'язку з глобальними фінансовими змінами, зумовленими неконтрольованим впливом зовнішніх чинників. Разом з тим, фінансова безпека суб'єктів господарювання полягає в здатності органів державної влади забезпечити політичними, правовими, економічними, організаційними методами і засобами безпечне функціонування всіх сфер суспільної і економічної діяльності, де обертаються фінанси. Крім того, важливим завданням державного регулювання є такий вплив і контроль над фінансами, щоб за допомогою реалізації основних методів регулювати діяльність господарюючих суб'єктів і здійснювати повномасштабний фінансовий контроль.

У зв'язку із зростанням нестабільності, фінансовою кризою, глобалізацією економічного простору збільшилася кількість загроз у вигляді нестабільності фінансових ринків, аномальних варіацій цін на енергоносії, насамперед на нафту тощо. У цих умовах суб'єкти господарювання зіткнулися з потребою забезпечення фінансової безпеки і стабільності розвитку.

Основною умовою забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання є здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і загрозам, які прагнуть завдати фінансових збитків підприємству або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство. Для забезпечення цієї умови господарюючому суб'єкту необхідно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу,

забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства і гнучкість при прийнятті фінансових рішень.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу обґрунтування науково-практичних рекомендацій є, безперечно, актуальним, оскільки одержані результати спрямовані на вирішення конкретних питань щодо формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованою слід вважати пропозицію щодо розроблення системного підходу до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання як власної фінансової стратегії, яка містить дві взаємопов'язані підсистеми, а саме: загальнодержавні фінанси (забезпечують потреби розширеного відтворення на рівні національної економіки в цілому) та фінанси господарюючих суб'єктів (використовуються для забезпечення відтворювального процесу грошовими коштами на макрорівні), що передбачає застосування граничних значень індикаторів фінансової безпеки держави в: сфері грошового обігу; платіжно-розрахунковій сфері; банківській сфері; страховій сфері, що забезпечить стабільне фінансування суспільних потреб та перерозподілі грошових коштів в економіці (с. 48, 51-54, 57-59, 61).

Цікавою є пропозиція дисертанта щодо удосконалення елементи державного фінансового контролю, які, на відміну від раніше існуючого базується на виявленні відхилень, доцільності, ефективності управління фінансовими ресурсами за рахунок синтезу принципів: законності, незалежності, об'єктивності, відповідальності, гласності, системності, що забезпечить фінансову стабільність і безпеку країни, досягнення стратегічних цілей держави, підвищення рівня якості життя населення, реформування системи управління державними фінансами (с. 169, 171-173, 175, 179-183, 185, 187-189).

Заслуговує на увагу виділення автором інституційно-правового механізму регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за рахунок створення Єдиної інформаційної системи, яка базується на синтезі принципів державного управління фондовим ринком (публічності щодо вимог до випуску та фінансового забезпечення різних типів цінних паперів; функціональності - об'єднання всіх органів на основі національних інтересів) та компонентів, а саме: інституційному (система державних органів і установ, що забезпечують фінансову безпеку держави); правовому (основи взаємодії банківської системи з державними органами банківського, валютного, фінансового контролю); інформаційному (відомості про надходження доходів і виконання різних рівнів бюджету; відомості про податковий облік платників податків; відомості про

податкові правопорушення; відомості про сплату різних митних платежів) (с. 207-209, 211, 213-214).

Автором розроблено функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за наступними складовими: функціонально-цільова (посилення вимог до систем страхування ризиків з різних видів діяльності кредитних установ, збільшення ролі саморегульованих організацій банківського співтовариства, пріоритетність розвитку національних банків, регулювання банківського аудиту на законодавчому рівні, дотримання принципів соціальних зобов'язань держави); організаційно-економічна (фінансове забезпечення соціальної діяльності держави; диференційоване застосування регулюючих механізмів грошово-кредитної політики); транснаціоналізація (об'єднання капіталів, злиття, взаємне придбання активів, створення глобальних маркетингових конкурентних стратегій, систем глобальних кореспондентських відносин та рахунків) (с.216, 218-221, 223, 225-229, 231-236, 239, 242-244).

Обґрунтованість висунутих пошукувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими і опрацьованими офіційними статистичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань та використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів державного управління.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми Державного університету інфраструктури і технологій: «Удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліково-звітної процесу на підприємствах транспорту в умовах євроінтеграції» (2016-2019 рр., номер державної реєстрації 0116U003938), «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в умовах глобалізації» (2019-2022 рр., номер держреєстрації 0118U100624). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних положень фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

Удосконалено: системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання як власної

фінансової стратегії, яка містить дві взаємопов'язані підсистеми, а саме: загальнодержавні фінанси (забезпечують потреби розширеного відтворення на рівні національної економіки в цілому) та фінанси господарюючих суб'єктів (використовуються для забезпечення відтворювального процесу грошовими коштами на макрорівні), що передбачає застосування граничних значень індикаторів фінансової безпеки держави в: сфері грошового обігу; платіжно-розрахунковій сфері; банківській сфері; страховій сфері, що забезпечить стабільне фінансування суспільних потреб та перерозподілі грошових коштів в економіці (с. 48, 51-54, 57-59, 61); підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції, який на відміну від раніше існуючого базується на принципах: міжнародного маркетингу (спрямованого на розвиток мереж філій по усьому світу та освоєння нових інформаційних технологій); міжнародного форфейтингу (дає можливість організаціям, компаніям і країнам навіть під час інфляції, дефолту і кризи підтримувати міжнародну торгівлю і здійснювати товарообіг); державного регулювання страхової діяльності (прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування; установлення правил ліцензування та вимог до розміщення страхових резервів; створення особливого правового механізму, що забезпечує нагляд за функціонуванням страхових організацій), що забезпечить інтеграцію в світову економіку за рахунок концентрації банківського капіталу за допомогою злиття і поглинання (с. 133-135, 138, 141-144, 149-153, 156, 159-162); інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за рахунок створення Єдиної інформаційної системи, яка базується на синтезі принципів державного управління фондовим ринком (публічності, щодо вимог до випуску та фінансового забезпечення різних типів цінних паперів; функціональності - об'єднання всіх органів на основі національних інтересів) та компонентів, а саме: інституційному (система державних органів і установ, що забезпечують фінансову безпеку держави); правовому (основи взаємодії банківської системи з державними органами банківського, валютного, фінансового контролю); інформаційному (відомості про надходження доходів і виконання різних рівнів бюджету; відомості про податковий облік платників податків; відомості про податкові правопорушення; відомості про сплату різних митних платежів) (с. 207-209, 211, 213-214); функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за наступними складовими: функціонально-цільова (посилення вимог до систем страхування ризиків з різних видів діяльності кредитних установ, збільшення ролі саморегульованих організацій банківського співтовариства, пріоритетність розвитку національних банків, регулювання банківського аудиту на законодавчому рівні, дотримання принципів соціальних зобов'язань держави); організаційно – економічна (фінансове забезпечення соціальної діяльності держави; диференційоване

застосування регулюючих механізмів грошово-кредитної політики); транснаціоналізація (об'єднання капіталів, злиття, взаємне придбання активів, створення глобальних маркетингових конкурентних стратегій, систем глобальних кореспондентських відносин та рахунків) (с. 216, 218-221, 223, 225-229, 231-236, 239, 242-244); організаційно-економічний механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, який на відміну від існуючого базується на зовнішньоторговельній інтеграції, за рахунок синтезу моделей, а саме: преференційної (підвищення привабливості прикордонних регіонів для підприємницької діяльності за допомогою преференційного візового, митного і податкового режимів) та євроінтеграційної (імплементація та координації зовнішньоторговельної, податкової, кредитної та інших аспектів макроекономічної політики ЄС, у створенні ефективних платіжних, митних, валютних, економічних союзів) (с. 248-251, 253, 254-256, 259-264, 268, 271-275, 279).

Дістали подальшого розвитку: понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом доповнення та уточнення змісту понять, а саме: поняття державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання у дуальній єдності внутрішніх інтересів держави (накладення мораторію на видачу валютних вкладів або обмеження добової суми на зняття готівки) та приватних, а саме: банківської безпеки (концентрації банківського капіталу), фондового ринку (безпеку ринку державних цінних паперів, корпоративних цінних паперів, безпеку біржового та позабіржового ринків, учасників депозитарної системи, посередників), валютно-грошової безпеки (забезпечення внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності), безпеку позабюджетних фондів (безпека грошових фондів, які знаходяться у розпорядженні центральних і місцевих органів влади і призначені для фінансування суспільних потреб цільового характеру), що забезпечить запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам (с. 25-28, 31, 35-38, 41-44); методичні підходи до оцінки ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки, що передбачає збереження експортно-сировинної моделі розвитку країни, враховуючи національні інтереси на засадах захищеності, а саме: особистості (забезпечення конституційних прав, свободи, гідності), соціально-економічної (гідні якість і рівень життя громадян), військово-політичної стабільності суспільства (військово-оборону безпеку держави), збереження цілісності держави (суверенітет, територіальна цілісність), що забезпечить розвиток цільової підтримки експортно-орієнтованих виробництв, застосування інструментів стимулювання зовнішньо-фінансової діяльності малого і середнього бізнесу (с. 67, 69-73, 75-77, 81-85, 89); концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері за напрямками: бюджетно-податкове регулювання (забезпечення

відповідними фінансовими ресурсами наявної державної програми соціально-економічного розвитку); грошово-кредитно-банківська система (зміна грошової маси, процентних ставок, бюджетне стимулювання); валютно-грошова політика (макроекономічна стабілізація), що забезпечить захист національних інтересів держави у разі виникнення та поглиблення загроз у фінансовій сфері (с. 109-111, 113-115, 117-119, 121-125, 129); елементи державного фінансового контролю, які на відміну від раніше існуючого базується на виявленні відхилень, доцільності, ефективності управління фінансовими ресурсами за рахунок синтезу принципів: законності, незалежності, об'єктивності, відповідальності, гласності, системності, що забезпечить фінансову стабільність і безпеку країни, досягнення стратегічних цілей держави, підвищення рівня якості життя населення, реформування системи управління державними фінансами (с. 169, 171-173, 175, 179-183, 185, 187-189).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Розроблені наукові положення та пропозиції щодо формування механізмів державної податкової політики в Україні можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці висококваліфікованих фахівців у сфері економіки та управління.

Пропозиції під час розроблення інституційно-правового механізму регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання Комітетом з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України (довідка від 17 липня 2019 р. № 03-38/4-102(131734)); запровадження системного підходу до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання використані Міністерством фінансів України (довідка від 08.08.2019 р. № 14098-11/Б-1501/1452). Практичні пропозиції використано пропозиції щодо обґрунтування функціонально-цільового механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання під час реалізації проектів у сфері публічно-приватного партнерства Українським національним комітетом Міжнародної Торгової Палати (довідка від 17.02.2021 р. № 357).

Теоретичні розробки дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Державного університету інфраструктури і технологій при розробці та викладанні навчальних дисциплін: «Державне регулювання економіки», «Державне та регіональне управління» (довідка від 16.12.2020 р. № 65-12).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Основні положення

дисертаційної роботи викладено в 9 наукових працях, загальний обсяг публікацій становить 4,1 друк. арк.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання:

1. В дисертаційній роботі автором на стор. 26. зазначається, що аналіз джерел, що розкривають сутність безпеки України, дозволив автору виділити ряд сучасних підходів до визначення сутності фінансової безпеки, але, нажаль, автор не надав сучасних підходів до визначення сутності фінансової безпеки.

2. В дисертації автором зазначено, що у процесі моніторингу загроз фінансової безпеки країни повинен використовуватися широке коло аналітичних індикаторів, що характеризують практично всі сторони соціально-економічного розвитку країни (с. 56). На мій погляд, доцільно було б уточнити, який перелік індикаторів фінансової безпеки держави повинен включати в себе.

3. Зауваження полягає в тому, що дисертантом було зазначено, що у відповідності до національних інтересів країни запропоновано застосовувати основні індикатори: 1) індикатори економічної безпеки у виробничій сфері; 2) індикатори рівня життя населення; 3) індикатори фінансового стану; 4) індикатор ступеня збереження єдиного економічного простору на території України (стр.60). На наш погляд, доречно було б сформулювати основні вимоги до індикаторів, за якими слід визначати порогові значення.

4. У другому розділі автор зазначає, що основою фінансової безпеки держави є безпека її бюджетної системи (фінансово-бюджетна безпека) (с. 121). Доцільно було б визначити специфіку бюджетних відносин України.

5. На с. 154 дисертаційного дослідження автор зазначає, що ефективне використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів є умовою нормальної господарської діяльності, здійснення державних соціально економічних програм і забезпечення економічної безпеки країни, а, в кінцевому рахунку, стабільності держави. Нажаль, автор не зосередив своєї уваги на розробці пропозицій щодо використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Целуйка Олексія Івановича «Механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методологічні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Рівень

проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Целуйка Олексія Івановича «Механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567, а її автор, Целуйко Олексій Іванович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління, доцент,
директор навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського,
Заслужений працівник промисловості України

В.Г. Горник

Підпис	<i>В.Г. Горник</i>
ЗАСВІДЧУЮ	
Начальник ВК	<i>В.Г. Горник</i>
« ____ »	20 ____ р.